

DOI: 10.33310/2519-2809-2019-48-2-20-26

УДК 930.1(477)«1945–1991»

ОЛЕКСАНДР КОНДРАТЮК

*Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського,
аспірант кафедри історії
м. Миколаїв (Україна)
e-mail: sasha.kondratjuk@gmail.com*

ІСТОРІЯ СУДНОБУДУВАННЯ НА ПІВДНІ УРСР У 1945–1991 рр.:

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є встановлення теоретико-методологічних засад дослідження «Історія суднобудування на півдні УРСР у 1945–1991 рр.». Сучасна методологія історії характеризується різноманітними, іноді протилежними підходами до вивчення історичного минулого, що зумовлено передусім відмінностями у світогляді істориків та розумінні ними історичної реальності. Усе це призводить до формування поліваріативної, плюралістичної, нелінійної методології. Обрання діалектики та теорії модернізації в якості головних філософських підходів, принципів об'єктивності, історизму, системності, плюралізму та сучасного методичного інструментарію дають змогу вирішити поставлені завдання та досягти мети конкретно-історичного дослідження розвитку суднобудування на півдні України у 1945–1991 рр.

Ключові слова: УРСР, Південна Україна, методологія, підходи, принципи, методи.

Висвітлення минулого потребує від дослідника, насамперед, розуміння сутності історичного пізнання, уміння на засадах гносеології і принципів історичної науки, використовуючи необхідні наукові методи, об'єктивно реконструювати перебіг подій. Тобто він повинен знати шляхи дослідження і способи пізнання минувшини, інакше кажучи, володіти методологією історичної науки.

Сучасна методологія історії характеризується різноманітними, іноді протилежними підходами до вивчення історичного минулого, що зумовлено передусім відмінностями у світогляді істориків та розумінні ними історичної реальності. Усе це призводить до формування поліваріативної, плюралістичної, нелінійної методології.

Розпочинаючи дослідження, історик, як і будь-який інший науковець, повинен усвідомити, на які теоретичні засади він буде спиратися, з якої точки зору буде розглядати події та явища. При цьому кожен дослідник має право обирати власні методологічні основи осягнення історичного буття, використовувати логічні конструкції, принципи і методи, які, саме на його думку, є найбільш оптимальними для розв'язання конкретної наукової проблеми. Досліджуючи розвиток суднобудування на Півдні України в 1945–1991 рр. автор стоїть на позиціях діалектич-

ного розуміння історії, вважаючи, що діалектика фіксує (віддзеркалює) найбільш характерні риси розвитку.

Аналізуючи генезу суднобудування в зазначеному регіоні у вказаний період, ми виходимо з того, що в центрі уваги діалектики, незважаючи на її різні історичні форми, завжди була проблема розвитку. При цьому розвиток розглядається як фундаментальна категорія, яка виражає процес руху, змін органічних цілісних систем. Тобто розвиток – це універсальна, основоположна властивість буття [6, с. 44].

Спираючись на діалектику, при вивченні розвитку суднобудування ми намагаємося поперше, розглядати усі досліджувані явища у розвитку; по-друге, аналізувати їх з різних боків; по-третє, вивчити взаємозв'язки і взаємодію між ними; по-четверте, усі явища і процеси характеризувати й оцінювати як з точки зору позитиву, так і негативу. Тобто розвиток суднобудування на Півдні України в 1945–1991 рр. розглядається як динамічний процес, в якому кожне явище і процеси мали свій початок, проходили певні етапи свого розвитку і трансформувались у певні наслідки.

Підсумки минулих двох з половиною десятиліть сигналізують про нові явища в українській історичній науці, яка перебуває на стадії глибокої трансформації, що є результатом

ряду явищ. Вони охоплюють саму історичну науку в розумінні її творців, а також історичних праць. Окрім того, вони стосуються й істотних переоцінок у сфері взаємозв'язку між академічною історією та суспільним життям і відповідають глибоким змінам, яким підлягає місце історичного знання в інтелектуальному інструментарії сучасної людини.

Сьогодні змінилась конкурентоздатність історичного знання. Йдеться про сучасну епоху глобалізації та інформатизації, велику кількість даних та інформації і доступ до неї з будь-якого місця. Характерне для минулих років прискорення історичних процесів принципово змінило статус і завдання історичної науки.

За сучасних умов суспільно-політичного життя України вітчизняна історична наука набуває світоглядного змісту, виконуючи не лише наукові, а й соціокультурні функції (почуття громадянства, історична пам'ять, критичне мислення, формування в суспільстві об'єктивної картини про минуле). Здобутки академічної історичної науки, які часто не виходять за межі вузького кола науковців, повинні стати надбанням усіх громадян, і в першу чергу – молодого покоління. Легітимізаційна функція історії передбачає те, що вона відіграє важливу роль у становленні держави, формуванні нації. Історія стає інструментом зовнішньої політики, коли показує природу української державності для міжнародного товариства. Наукова функція полягає у боротьбі із псевдонауковими працями, міфологемами. Суспільно-виховна функція виступає засобом формування національної свідомості народу, виховання моральних людей, патріотів своєї країни [1, с. 95–96].

Із світоглядною функцією історіографії пов'язане формування системи цінностей, орієнтирів та потреб, сталість інтересів суспільства, морально-правовий клімат у державі. Реконструкція явищ минулого може дати ключ, алгоритм до моделювання сучасних і майбутніх процесів, соціального прогнозування, передбачення перспективних наслідків тих заходів, які здійснюються сьогодні [2, с. 85].

За часи незалежності українська історична наука стала інтегральною частиною світо-

вої історіографії. Найголовнішим чинником розвитку залишається деідеологізація історичної науки, розкутість думки, свобода наукової творчості і вибору світоглядних позицій. Відбулися докорінні зміни в оцінці тих чи інших подій української історії. Позитивними рисами національної науки є входження до європейського і світового наукового простору. Важливою ознакою є формування нового стилю мислення, розмаїття методологій, науковий прагматизм, орієнтація на сучасний ринок ідей [4, с. 28].

В даний час можливості для об'єктивного дослідження поставленої історичної проблеми розширилися. У наявності різноманіття наукових концепцій і підходів. Однак це саме по собі не знімає проблему досягнення наукової об'єктивності. Очевидно, що вона не може бути вирішена шляхом механічного приєднання до будь-якої нової наукової концепції.

В основі нашого дослідження лежить методологічний плюралізм, що є, на наш погляд, головною умовою нової української історіографії. Плюралізм в пізнанні покликаний наблизити наукову свідомість до адекватного відображення складної дійсності.

В умовах наукового і політичного плюралізму зростає значення дослідницької позиції, вільної від ідеологічних і політичних пристрастей. Це досягається використанням можливостей методології історичного пізнання, її вихідних принципів, спільних наукових і спеціально-історичних методів вивчення минулого. Ефективність їх застосування в значній мірі визначається в їх відповідності характеру предмета дослідження і етапам його вивчення, що дозволяє не тільки об'єктивно розглянути факти, а й виявити функціональність тієї чи іншої наукової концепції як інструменту історичного пізнання і визначитися з її вибором.

Беручи до уваги очевидну складність і багатовимірність історичного процесу в ХХ столітті, можна припустити, що позитивний результат його дослідження можливий лише при інтегральному підході (тобто скрупульозному обліку впливів на історичні зміни факторів географічного, етнічного, релігійного, зовнішньополітичного, особистісного та

іншого характеру) і застосуванні різних, але методологічно сумісних (щоб уникнути еклетики) концепцій.

Оскільки методологія всього лише сукупність принципів і методів дослідження, не слід ідеалізувати, перебільшувати їх універсальність. Кожен з них має свої переваги і недоліки. У кожного є свій особливий інструментарій, що дозволяє давати цілком достовірний сегмент осмислення історичного матеріалу, але жоден з них, як показує історичний досвід, не дає повної картини розвитку суспільства в той чи інший історичний період. Завдання, отже, полягає в тому, щоб використовувати методологічний інструментарій, здатний дати відповідь, як на загальні, так і суто приватні питання історичного процесу.

Цілком очевидно, що українська історія ХХ століття, при всій її своєрідності, нерозривно пов'язана з поступальним рухом світових цивілізацій і являє собою частину загальносвітової історії. Міцніюче в науковому світі розуміння єдності історії передбачає в якості можливої методологічної основи нашого конкретного-історичного дослідження розвитку суднобудування на півдні України в 1945–1991 рр. теорію модернізації. Концепція модернізації претендує на осмислення більш приватних концепцій історичного, соціологічного та економічного змісту процесів, які привели до створення сучасного суспільства, що розуміється, перш за все, як суспільство індустріального типу.

Концепція модернізації звертається до аналізу еволюції, проблеми взаємодії різних факторів в цьому процесі, співвідношення стихійності і спонтанності і їх організації. Більшість дослідників схильні визнати модернізацію особливою формою розвитку, історична своєрідність якої полягає в переході від традиційного суспільства до сучасного.

Оскільки системність суспільства обумовлює принципову правомірність різних підходів до його вивчення (те, що здається істинним сьогодні, завтра буде потребувати інших пояснень), теорія модернізації, взята в своєму позитивно-науковому змісті, не тільки може, а й повинна бути використана в науковому арсеналі українських істориків. Жодна країна в світі і жодне суспільство не уник-

ли історичного повороту від вікового аграрного та сільського ладу життя до промислового і міського. Не стала винятком у цьому сенсі і Україна, яка до того ж виявилася однією з перших республік у складі СРСР, що йшов по шляху наздоганяючої модернізації. Тоталітарні політичні режими, включаючи комуністичні, – породження наздоганяючої модернізації.

Відставання СРСР на десятки років від передових країн Західної Європи і США за рівнем виробництва і споживання, структурою економіки і військової сфери, змусило державу активно шукати можливості його подолання. Саме цей модернізаційний виклик, на наш погляд, зробив вирішальний вплив на соціально-економічний розвиток УРСР протягом другої половини ХХ століття. Значне відставання зажадало і гігантських зусиль щодо його подолання. У тому числі в сфері суднобудування як складової частини господарської інфраструктури і військової складової.

Таким чином, саме модернізаційна парадигма надає сьогодні найбільш широкі рамки інтерпретації українського історичного процесу, в тому числі і для вивчення розвитку суднобудування на Півдні УРСР в 1945–1991 рр. Вона дозволяє, зокрема, відмовитися від механічних схем, які представляють його як вічне хитання від реформ до контрреформ і подивитися на процес розвитку як на поступальний рух у відповідність з власною моделлю, яка визначається сукупністю характеристик. Ця концепція звертається до аналізу еволюції суспільства, проблеми взаємодії різних факторів в цьому процесі, співвідношення стихійності і спонтанності і їх організації. В основі концепції модернізації лежить ідея розвитку, сама безперечна ідея буття.

Наступний рівень теоретико-методологічного підґрунтя дослідження становлять філософські принципи і методологічний інструментарій. Вони задають ракурс процесу дослідження і виступають в якості критерію, що дозволяє віднести отримані знання до власне наукових.

Методологічна основа базується на загальнонаукових універсальних принципах об'єктивності, історизму, системності, плюралізму.

Об'єктивність передбачає використання лише достовірної перевіреної інформації з проблеми, що досліджується, застосування неупереджених оцінок і узагальнень. Такий підхід забезпечує виключення будь-яких елементів заідеологізованості та повне дистанціювання від політичної кон'юнктури. Керуючись цим принципом ми намагаємося з'ясувати основні аспекти теми розвитку суднобудування на Півдні України в 1945–1991 рр. на основі неухильного дотримання історичної правди.

Принцип історизму ліг в основу аналізу досліджуваних подій у їх хронологічній послідовності. Це дало змогу з'ясувати конкретно-історичні шляхи і напрями розвитку суднобудування, відтворити умови праці і повсякденного життя робітників, розглядати розвиток висвітлюваних подій і явищ як динамічний і діалектичний процес.

Застосовуючи принципи системності зроблено спробу розглянути тему розвитку суднобудування на Півдні України в 1945–1991 рр. як комплексну проблему у всій сукупності розгалужених і багатогранних зв'язків різних її складових. Тема пропонованого дослідження має багатоплановий характер, адже для вирішення її мети і завдань систематизовано і узагальнено різнобічний матеріал.

В свою чергу багатоплановий характер теми, обумовив також використання принципу плюралізму, що передбачив використання комплексного підходу до опрацювання теми, а також потребу врахування суперечливих, і часто полярних поглядів на одні й ті ж події і факти.

Дослідження ґрунтується також на принципі антропоцентризму, що висуває у центр аналізу історичних подій як головну дійову особу – людину, робітника, інженера, суднобудівника, а відтак відтворює реальне становище людей, а не тільки процес будівництва суден, кораблів та облаштування інфраструктури суднобудівної промисловості. Зазначений принцип є особливо актуальним для нашої праці, оскільки автор поставив за мету також висвітлити виробничі умови й соціально-побутове становище трудівників суднобудівної галузі. Відтворити історичний процес планується не за рахунок аналізу сухих ста-

тистичних даних, відірваних від повсякденного життя, а на підставі висвітлення фактів, що якнайповніше допомагають відтворити соціальні процеси.

Виходячи з означених вище методологічних принципів, ми обрали і адекватний їм інструментарій дослідження.

У першу чергу методи архівної евристики дозволили виявити й систематизувати критичну масу джерел, спроможних забезпечити емпіричне наповнення тексту.

Із загальнонаукових методів при вивченні генези суднобудування на Півдні УРСР у 1945–1991 рр. використовувалися аналіз і синтез, історичний і логічний методи, а також метод класифікації. Аналіз, який передбачає дослідження шляхом розкладання цілого на складові елементи, з'ясування різних зв'язків між фактами і елементами цілого, та синтез – з'єднання одержаних при аналізі частин в єдине ціле – тісно пов'язані між собою і взаємно доповнюють одне одного, тому вони ефективно діють лише тоді, коли застосовуються у тісному поєднанні, що дозволяє надати дослідженню цілісність і завершеність. Історичний і логічний методи в процесі вивчення проблеми використовувалися також в їх діалектичній єдності і протилежності. Перший з них розкриває рух об'єкта, зміни, які з ним відбуваються в часі, другий – у просторі. Ці методи відтворення, реконструювання історії розвитку досліджуваного об'єкта створюють можливість, ураховуючи всі факти і явища розвитку суднобудування, виокремити найбільш суттєве, головне, закономірне.

При дослідженні такого складного об'єкта, яким є процес розвитку суднобудування, використано також метод класифікації. Треба зазначити, що в науковій літературі існують різні точки зору щодо визначення таких понять, як класифікація, типологізація та ін. Найчастіше під ними розуміється виокремлення груп об'єктів, які мають ті чи інші загальні властивості. На наш погляд, більш складну, але точнішу характеристику класифікації дає В. В. Підгаєцький. Він зазначає, що при дослідженні значних за обсягами сукупностей об'єктів виникає необхідність розбиття цих сукупностей на групи «схожих»,

споріднених об'єктів, щоб окремо вивчати властивості цих груп, а потім на основі цих знань скласти уявлення про властивості всієї сукупності об'єктів. Типологізацію він розглядає як процес розбиття сукупностей багатовимірних об'єктів на групи однорідних об'єктів [5, с. 8]. Ці методи ефективні при вивченні розвитку як загалом суднобудування, так і окремих його підприємств, інфраструктури, виявленні різного роду співвідношень, відмінностей.

Особливе значення при вивченні проблеми, що досліджується мали історичні методи. Одним із них є історико-генетичний метод, який базується на уявленні про те, що кожна система у процесі свого становлення проходить кілька етапів: зародження, формування і розвитку, зникнення або трансформації в іншу систему. Він передбачає вивчення певного об'єкта у динаміці, у процесі історичного руху. Його залучення до наукового дослідження дало змогу простежити еволюцію суднобудування на Півдні Української РСР протягом 1945–1991 рр., виявити етапи розвитку окремих його складових, встановити як загальні тенденції, так і особливості функціонування кожної з них.

У вивченні історії розвитку суднобудування плідним є застосування порівняльно-історичного методу. Його використання об'єктивно зумовлено тим, що у виробничій і соціальній сферах багато явищ тотожні або схожі за своєю сутністю, вони періодично повторюються, відрізняючись лише просторовою або часовою варіацією форм, а одна і та ж або схожа форма може виражати різний зміст. Тому в процесі порівняння відкриваються можливості для пояснення сутності явищ, які вивчаються [3, с. 172]. Порівняння та зіставлення здійснювалися на підставі параметрів, найбільш характерних для досліджуваних явищ і процесів. При цьому порівняльний метод використовувався як в «описовому», так і особливо широко у «кількісному» варіантах.

Ураховуючи досить великий для новітньої історії досліджуваний період і різнобічність проблеми, при її вивченні ми використали також проблемно-хронологічний метод, що дозволило, абстрагуючись від поточних подій, дати наскрізний аналіз майже півсто-

літньої історії розвитку суднобудівної галузі в Південній Україні.

Як відомо, історична реальність відбувається в просторово-часових межах. Тож, події та явища повинні вивчатися не тільки у просторово-синхронному, але й у діахронному виразі. При цьому синхронний, тобто одночасовий аналіз має на меті розкриття сутнісно-просторової природи історичної реальності, а діахронний (різночасовий) – спрямований на вивчення історичних процесів, тобто сутнісно-часових змін цієї реальності [3, с. 191]. Завдяки залученню діахронного методу за характерними, сутнісними ознаками виокремлені окремі періоди, що дозволили простежити специфіку розвитку суднобудування на різних етапах дослідженого хронологічного періоду.

У дослідженні використані також міждисциплінарні методи. Системний підхід до вивчення проблеми передбачає і системні методи аналізу, до яких належать структурний і функціональний методи. Їх характерною ознакою є те, що система, яка аналізується, розглядається як цілісна, якісна певність з урахуванням лише її властивих основних рис, а також її місця і ролі в ієрархії систем. Структурний аналіз регіональної галузі суднобудування дозволяє виявити характер взаємозв'язку компонентів цієї галузі та їх властивостей. Однак вони не розкривають сутнісну природу цієї структури, її взаємовідносини з системою більш високого рівня (республіканським та загальносоюзним господарським комплексом). Це завдання вирішується за допомогою функціонального методу, тобто виявляються функції та значення галузі на загальнодержавному рівні та в загальній структурі промислового комплексу. Поєднання цих методів дозволяє розкрити сутнісну природу явища, що досліджується.

У глибокому пізнанні заявленої проблеми особливої ваги набуває використання статистично-аналітичного методу. Треба зазначити, що на фоні сучасного постмодернізму кількісна історія перетворилася в немодний напрямок. Сьогодні модно підкреслювати історичний суб'єктивізм і акцентувати увагу на вивченні людини. З цим можна погодитися, але пам'ятаючи, що історична реальність

багатофакторна, а історична наука – багатоаспектна. Так, вивчення промислової тематики просто неможливе без аналізу кількісних показників, статистичних даних. У нашому дослідженні вони є одним з основних джерел виявлення певних тенденцій розвитку суднобудування в регіоні і важливим аргументом їх доведення. Використання цього методу потребує початкової розробки ідеалізованої структурної змістовної моделі, яка характеризує сталі тривалі тенденції, а потім внаслідок формалізації одержує адекватні кількісні аналоги.

При аналізі текстових джерел ми спиралися на герменевтику як метод розуміння і тлумачення тексту. Грунтовний аналіз висту-

пів, доповідей державних та господарських діячів, керівників різних рівнів, численних справочинних документів дозволяє, зокрема, зрозуміти думки, мотиви, почуття їх авторів – реальних учасників конкретних історичних подій, що відбувались у досліджуваній період.

Отже, таким чином, обрання діалектики та теорії модернізації в якості головних філософських підходів, принципів об'єктивності, історизму, системності, плюралізму та сучасного методичного інструментарію дають змогу вирішити поставлені завдання та досягти мети конкретно-історичного дослідження розвитку суднобудування на Півдні України у 1945–1991 рр.

Список використаних джерел

1. Бондар В. Сучасна українська історіографія: підсумки і виклики. Історіографічні дослідження в Україні / Гол. редкол. В. А. Смолій; відп. ред. О. А. Удод. Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2014. Вип. 25. С. 95–113.
2. Гломозда К. Ю. Стан української історіографії та визначення її ролі в сучасному суспільстві. // Магістеріум. Історичні студії. Київ, 2004. Вип. 17. С. 81–91.
3. Ковальченко И. Д. Методы исторического исследования. Москва: Наука, 1987. 440 с.
4. Колесник І. Історіографічний дискурс в Україні: реалії та прогнози. // Сучасна українська історіографія: проблеми методології та термінології (Київ, 17 червня 2004 р.): матеріали семінару. Київ: (б.в.), 2005. С. 27–28.
5. Підгаецький В. В. Основи теорії та методології джерелознавства з історії України ХХ ст. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського держ. ун-ту, 2001. 391 с.
6. Саржан А. А. Зміни в соціально-економічній сфері Донбасу. Друга половина 40-х – кінець 80-х рр. ХХ ст.: Дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / Донецький національний ун-т. Донецьк, 2004. 567 арк.

References

1. Bondar V. Suchasna ukrainska istoriohrafia: pidsumky i vyklyky. Istoriografichni doslidzhennia v Ukraini / Hol. redkol. V. A. Smolii; vidp. red. O. A. Udod. Kyiv: NAN Ukrainy. In-t istorii Ukrainy, 2014. Vyp. 25. S. 95–113.
2. Hlomoza K. Yu. Stan ukrainskoi istoriohrafii ta vyznachennia yii roli v suchasnomu suspilstvi. Mahisterium. Istorychni studii. Kyiv, 2004. Vyp. 17. S. 81–91.
3. Kovalchenko I. D. Metody istoricheskogo issledovaniya. Moskva: Nauka, 1987. 440 s.
4. Kolesnyk I. Istoriografichniy diskurs v Ukraini: realii ta prohnozy. Suchasna ukrainska istoriohrafia: problemy metodologii ta terminologii (Kyiv, 17 chervnia 2004 r.): materialy seminaru. Kyiv: (b.v.), 2005. S. 27–28.
5. Pidhaietskyi V. V. Osnovy teorii ta metodologii dzhereloznavstva z istorii Ukrainy. Dnipropetrovsk: Vyd-vo Dnipropetrovskoho derzh. un-tu, 2001. 391 s.
6. Sarzhan A. A. Zminy v sotsialno-ekonomichnii sferi Donbasu. Druha polovyna 40-kh – kinets 80-kh rr. st. Dys. ... d-ra ist. nauk: 07.00.01 / Donetskiy natsionalnyi un-t. Donetsk, 2004. 567 ark.

Александр Кондратюк. История судостроения на Юге УССР в 1945–1991 гг.: теоретико-методологические основы исследования

Целью статьи является установление теоретико-методологических основ исследования «История судостроения на юге УССР в 1945–1991 гг.». Современная методология истории характеризуется различными, иногда противоположными подходами к изучению исторического прошлого, что обусловлено прежде всего различиями в мировоззрении историков и понимании ими исторической реальности. Все это приводит к формированию поливариативной, плюралистической, нелинейной методологии. Избрание диалектики и теории модернизации в качестве главных философских подходов, принципов объективности, историзма, системности, плюрализма и современного методического инструментария позволяют решить поставленные задачи и достичь цели конкретно-исторического исследования развития судостроения на юге Украины в 1945–1991 гг.

Ключевые слова: УССР, Южная Украина, методология, подходы, принципы, методы

Oleksandr Kondratiuk. History of shipbuilding in the South of the Ukrainian SSR in 1945–1991: theoretical and methodological principles of the research

Coverage of the past requires, first of all, researcher's understanding of the essence of the historical knowledge, skills on the principles of epistemology and historical science, using necessary scientific methods,

objective reconstruction of the course of events. That is, he must know the ways of research and the ways of learning the past, in other words, he must be knowledgeable about the methodology of the historical science. The modern methodology of history is characterized by diverse, sometimes opposite approaches to the study of the historical past due to, first of all, differences in historians' worldview and their understanding of a historical reality. All this leads to the formation of a polyvariant, pluralistic, nonlinear methodology.

Starting a research, a historian must understand what theoretical principles he will rely on, from which point of view he will consider events and phenomena. At the same time, each researcher has the right to choose his own methodological foundations for comprehension of historical existence, to use logical constructions, principles and methods which, in his opinion, are most optimal for solving a specific scientific problem. Investigating the development of shipbuilding in the South of Ukraine in 1945–1991, the author supports the dialectical understanding of history, believing that dialectics captures (reflects) the most characteristic features of the development.

Choosing dialectics and the theory of modernization as the main philosophical approaches, the principles of objectivity, historicism, systematicity, pluralism and modern methodological tools makes it possible to solve the tasks and achieve the goal of a concrete historical research of the development of shipbuilding in the South of Ukraine in 1945–1991.

Key words: Ukrainian SSR, Southern Ukraine, methodology, approaches, principles, methods.